

4. Матвєєва Т. О. Становлення континентальної системи європейського права на прикладі Стародавніх Афіні і Спарти. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 2. 2022. С. 20–26.

5. Реформи Клісфена. *Юридична енциклопедія* : у 6 т. / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5. 736 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-300-5-3>

ПРАВО НА БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ

Карпова К. М.

здобувачка другого року

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства

Міжнародний гуманітарний університет

*Науковий керівник: **Андрейченко С. С.***

доктор юридичних наук, професор

завідувачка кафедри міжнародного права

та порівняльного правознавства

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Термін «правова допомога» використовується широко й охоплює юридичні консультації та допомогу поза судами та юридичне представництво в судах. Право на доступ до правосуддя, будучи загально-визнаним фундаментальним правом людини, є природною відправною точкою для встановлення обов'язку надавати безоплатну правову допомогу. Правова допомога є важливим аспектом гарантування захисту прав людини, а держави зобов'язані створити доступні механізми такої допомоги.

Повна реалізація прав людини не може бути досягнута без наявності ефективних механізмів та засобів захисту прав людини. Так, Галовіц Паула надає огляд правових джерел, які підтверджують існування обов'язку з боку держави надавати правову допомогу щодо економічних, соціальних і культурних прав [1]. Дурбах Андреа наводить правові аргументи на підтримку розширення права на правову допомогу в контексті розвитку процесуального права та судових процесів [2].

Безоплатна правова допомога зображується як каталізатор змін у дискримінаційних і упереджених суспільних структурах. Встановлення обов'язку надання безоплатної правової допомоги базується на фундаментальному праві людини на доступ до правосуддя. Доступ до правосуддя є загальним терміном, який охоплює кілька основних прав людини, таких як право на справедливий суд, право на доступ до суду, право на ефективний засіб правового захисту та рівність перед законом. Використовуючи доступ до правосуддя як відправну точку, аргумент про те, що безоплатна правова допомога є правом людини, торкається всіх аспектів широкого права на доступ до правосуддя. Опис змісту цього зобов'язання впливає з різноманітних правових джерел: конвенцій з прав людини, рішень договірних органів Організації Об'єднаних Націй з прав людини та регіональних договірних органів з прав людини, загальних коментарів, заключних зауважень та інших документів «м'якого права».

Правова допомога як соціальне явище має розглядатись як гарантоване державою право людини та здійснюватися на засадах рівності. Тобто надання правової допомоги на засадах рівності забезпечує рівність перед законом, визнання правової допомоги як складової верховенства права, а не як заходу соціального забезпечення.

Спеціальний доповідач ООН з питань незалежності суддів та адвокатів висловив думку, що внутрішня реалізація зобов'язання надавати безоплатну правову допомогу має бути залишена на розсуд кожної держави [3]. У справі «Ейрі проти Ірландії» ЄСПЛ зазначив, що «стаття 6 ЄКПЛ гарантує сторонам ефективне право на доступ до суду для визначення їхніх «громадянських прав і обов'язків» він залишає державі вільний вибір засобів, які будуть використані для досягнення цієї мети. Інститут схеми правової допомоги є одним із цих засобів, але є й інші, такі як, наприклад, спрощення процедури» [4].

Отже, лише проголошення гарантованого права на рівний доступ до правосуддя надасть стимул для урядів серйозно підійти до розробки механізмів, розрахованих на забезпечення непередставлених учасників спору справедливим і рівним доступом до правосуддя. Національне законодавство повинно передбачати право на безоплатну правову допомогу. Безоплатна правова допомога може подолати перешкоди на шляху рівного здійснення прав людини.

Література:

1. Galowitz P. Right to Legal Aid and Economic, Social and Cultural Rights Litigation. 2nd Edition. The Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE), Geneva, Switzerland. URL: <http://www.right-to-education.org/>

resource/litigating-economic-social-cultural-rights-legal-practitioners-dossier (дата звернення: 04.04.2023 р.).

2. Durbach A. The Right to Legal Aid in Social Rights Litigation. *Social Rights Jurisprudence: Emerging Trends in International and Comparative Law* / ed. M. Langford. Cambridge : Cambridge University Press, 2008. P. 59–75.

3. Knaul Gabriela. Report of the Special Rapporteur on the Independence of Judges and Lawyers. UN, 2015. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/797647> (дата звернення: 04.04.2023 р.).

4. Airey v Ireland, Application No 6289/73, Judgment of the European Court of Human Rights (Chamber) 9 October 1979. URL: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/03/ECHR-Airey-v.-Ireland-jurisprudence-1979-eng.pdf> (дата звернення: 04.04.2023 р.).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-300-5-4>

ЕСТЕТИЧНО-ТВОРЧИЙ МЕТОД В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Манько Д. Г.

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Розкриття сутності та правової природи вихідних засад організації і здійснення якісної юридичної діяльності пов'язано з необхідністю встановлення чіткого методологічного інструментарію, визначення термінів, понять і категорій, застосування яких забезпечить повноту та всебічність їх наукового осмислення.

Методологію юриспруденції можна розглядати під вузьким і широким кутом зору. При застосуванні широкого підходу ми можемо встановити, що методологія – це не лише система принципів, підходів і методів, але й система знань про їх призначення та особливості застосування. Своєю чергою, у вузькому значенні методологія відображає сукупність принципів, підходів і методів, які застосовуються в процесі пізнання державних і правових явищ.

З цього приводу, М. Г. Братасюк обґрунтовує, що «...методологія правознавства, його окремих складових знаходиться у нерозривному зв'язку з домінуючими в суспільстві принципами правової доктрини, яка